

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

МАРИНОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 37770/03)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

30 септември 2010 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

30/12/2010

Това решение е окончателно при условията, посочени в чл. 44 § 2 от Конвенцията, но може да претърпи редакционни промени.

По делото „Маринов срещу България“,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като камара в състав:

Ренате Йегер (Renate Jaeger), *председател*,

Райт Марусте (Rait Maruste),

Марк Вилигер (Mark Villiger),

Изабел Беро-Льофевр (Isabelle Berro-Lefèvre),

Миряна Лазарова Трайковска (Mirjana Lazarova Trajkovska),

Здравка Калайджиева,

Жана Юдкивска (Ganna Yudkivska), *съдии*,

и Стивън Филипс (Stephen Phillips), *заместник-секретар на*

Отделението,

след обсъждане в закрито заседание на 7 септември 2010 г.,

се произнесе със следното съдебно решение, постановено на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 37770/03) срещу Република България, подадена на 22 ноември 2003 г. пред Съда на основание на член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от българския гражданин г-н Билян Бисеров Маринов („жалбоподателят“).

2. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своя агент – г-жа М. Димова от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди, че е бил бит от двама полицаи при проверка на улицата и обвинява вътрешните съдилища, че не са подвели под гражданска и наказателна отговорност двамата извършители.

4. На 22 януари 2008 г. Съдът обявява жалбата за частично допустима и решава да съобщи на Правителството за нея на основание на член 3 от Конвенцията. Като се позовава на възможността, предоставена от член 29 § 3 от Конвенцията, Съдът решава също така да се произнесе едновременно по допустимостта на жалбата и по същество.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

5. Жалбоподателят е роден през 1984 г. и живее в Шумен.

6. На 5 юли 2001 г., малко след полунощ, 17-годишният жалбоподател от ромски произход е подложен на проверка на улицата от двама полицаи.

7. Той твърди, че един от полицаите му нанесъл удари с ръчен фенер по устата. Двамата полицаи след това го завели в района на летището, ритали го жестоко и го оставили там в безсъзнание.

8. На 5 юли 2001 г. жалбоподателят и майка му отиват във Военна прокуратура. Военният прокурор ги изпраща при общопрактикуващия лекар на жалбоподателя, д-р А. П., за да ги насочи тя към съдебен лекар.

9. На 6 юли 2001 г. жалбоподателят е прегледан от съдебен лекар. На него жалбоподателят казва, че е ритан и удрял с ръчен фенер от двама полицаи. След проведената консултация му е издадено медицинско свидетелство, според което на горната устна на жалбоподателя има екхимом с диаметър един сантиметър, а на долната устна – екхимом и рана с дължина един сантиметър и половина. Съдебният лекар констатира също така диагонално счупване на половината горен десен резец, от ръба до венеца, както и разклащане на двата горни централни резци. Той преценява, че тези травми биха могли да бъдат причинени по начина, описан от жалбоподателя.

10. Същият ден майката на жалбоподателя подава жалба. Предварителното разследване по жалбата се възлага на служители от Регионалната дирекция на вътрешните работи. В разговора с полицаите, които работят по жалбата, жалбоподателят уточнява, че полицейската кола била в зелена тоналност.

11. Като взимат предвид показанията на жалбоподателя, вътрешните органи правят оглед на колата на двамата полицаи, които са били дежурни през нощта на 5 юли 2001 г., но не откриват никакви следи с биологичен произход.

12. На 9 юли 2001 г. жалбоподателят дава показания. Той уточнява, че полицейската кола била светлосиня. Посочва, че в момента на срещата му с полицаите, последните се намирали до кола с марка „Москвич“, както и че на тръгване водачът на въпросната кола ги помолил за помощ, за да може да потегли. Жалбоподателят и двамата полицаи бутали колата, за да тръгне. След тръгването на неизвестния водач, полицаите накарали жалбоподателя да изпразни джобовете си, тъй като го подозирали, че е излязъл през нощта, за да краде. След това един от тях го ударил два пъти с ръчен фенер по устата, която се

разкървавила. Жалбоподателят плакал и викал. Полицаяте му казали, че ще го заведат в болницата, но го закарали до едно отдалечено поле, в близост до летището. Изкарали го от колата, ритали го в гърдите, по краката и коленете и го оставили там.

13. На 9 юли 2001 г. двамата полицаи (Д. Д. и В. В.), служители на Регионалната дирекция на вътрешните работи, се явяват и признават, че са направили проверка на жалбоподателя. Те твърдят, че са били спрени от шофьор (И. М.), който им обяснил, че жалбоподателят изведнъж изскочил пред колата му. Те разпознали жалбоподателя, известен на полицията с навика си да вдишва "бронз", продукт на базата на боя против ръжда. След като установили, че жалбоподателят не бил в нормално състояние, те го накарали да изпразни джобовете си и да постави извадените предмети на земята, до полицейската кола. Жалбоподателят извадил шишето си с бронз, след което В. В. отворил вратата на колата, за да сложи шишето вътре на пода. В този момент жалбоподателят започнал да вика, счупил шишето на земята и заплашил полицаите. След това сам ударил лицето си в задната дясна врата на колата. Като видели, че кърви, полицаите му предложили да го закарат в болницата и го качили в колата въпреки неговия отказ. Когато се оказал вътре, жалбоподателят се развикал и ги заплашил, че ще скочи в движение, което мотивирало полицаите да го оставят на пътя. След това се опитали да го проследят, но го изгубили от поглед. Двамата полицаи твърдят, че не са информирали по-рано техните преки ръководители за инцидента, тъй като според тях жалбоподателят е известен със склонността си към самонараняване.

14. Д. Д. и В. В. представят на своите ръководители писмените показания на И. М. относно протичането на инцидента. В тях, наред с другото, водачът на „Москвича“ твърди, че жалбоподателят сам се е ударил във вратата на полицейската кола.

15. Същия ден експерт прави оглед на вътрешността на колата на Д. Д. и В. В., но не открива никакви следи от биологичен произход.

16. На 10 юли 2001 г. експерти правят оглед на тротоара, върху който жалбоподателят хвърлил шишето си, и откриват бяло петно. Направената експертиза показва, че засъхналото петно на земята вероятно е от бронз.

17. Същия ден И. М. твърди, че отивал при приятелката си, когато един юноша внезапно изскочил на пътя пред колата му. Той се принудил да натисне спирачки и двигателят угаснал. Юношата се опитал да му каже нещо, но И. М. не разбрал думите му. Виждайки, че полицейска кола се приближавала към тях, той поискал помощ. Полицаите накарали жалбоподателя да изпразни джобовете си. Той извадил един флакон с бронз, но като разбрал, че полицаите искат да му го вземат, го хвърлил на земята и се развикал. След дискусия с полицаите, той се нахвърлил върху колата им и се ударил в отворената

врата. И. М. уточнява, че след това забелязал рана на устата на жалбоподателя. Полицаяте предложили на последния да го заведат в болницата, но той отказал. След това И. М. отишъл да паркира колата си и се върнал да попита полицаите дали може да си върви. Те поискали той да им остави адреса си и тръгнали заедно с жалбоподателя.

18. И. М. твърди също така, че жалбоподателят му изглеждал като човек под влиянието на наркотици. Той уточнява, че на вид му се струвал познат, тъй като редовно се срещал с група младежи, вдишващи бронз.

19. На 16 юли 2001 г. е направен рапорт за личността на жалбоподателя. В него пише, че членовете на семейството на жалбоподателя са известни на полицията с кражби, а самият жалбоподател е извършил обир с нападение, както и кражба на велосипеди; жалбоподателят е записан в специализирано училище, което редовно напуска без разрешение и поради това често е издирван и задържан за 24 часа в районното управление, след което е връщан в училище; той винаги реагира много емоционално в такива ситуации, като дори е симулирал опити за самоубийство чрез обесване.

20. На 23 юли 2001 г. досието е изпратено във Военна прокуратура.

21. На 28 септември 2001 г. военният прокурор на Шумен образува наказателно производство срещу Д. Д. и В. В.

22. На 31 октомври 2001 г. жалбоподателят е разпитан от военния следовател. Той разказва своята версия за събитията от 6 юли 2001 г. Говори и за опитите си за самоубийство, за навика си да вдишва бронз и за реакцията на един от по-големите му братя по този въпрос.

23. На 1 ноември 2001 г. И. М. е разпитан от военния следовател. Той повтаря в голяма степен показанията си от 10 юли 2001 г. (параграфи 17 и 18 по-горе). При все това уточнява, че наистина е видял жалбоподателя да се приближава до отворената врата на полицейската кола, но не го е видял да се удря в нея. Той предположил, че момчето се е наранило, като се е ударило във вратата, тъй като полицаите казали, че ще го заведат в болницата.

24. На 12 декември 2001 г. е изслушан общопрактикуващият лекар на жалбоподателя, д-р А. П. Тя уточнява, че е прегледала жалбоподателя на 5 юли 2001 г., в 15:40 часа, в присъствието на майка му. След прегледа е попълнила амбулаторен лист. Относно счупването на резеца тя твърди, че то е хоризонтално, неравно, като долната половина на зъба липсва. Тя твърди също така, че е установила наличието на два сини хематома с диаметър 5-6 сантиметра на коленете. А. П. си спомня освен това, че жалбоподателят я информирал, че няма личен зъболекар и тя му казала как да процедира, за да си запише час при един от зъболекарите в местната поликлиника.

25. На 12 юни 2002 г. майката на жалбоподателя се оплаква от продължителността на разследването.

26. На 14 юни 2002 г. военният следовател прави рапорт за протичането на следствието. Той твърди, че е събрал писмени доказателства за служебните задачи на Д. Д. и В. В. и тяхното служебно оборудване. Уточнява, че опитите му да установи самоличността на зъболекаря, извадил счупения зъб на жалбоподателя, включително с помощта на последния и неговата майка, са били безуспешни. Споменава, че е разпитал десет свидетели, сред които жалбоподателя и майка му. Добавя, че жалбоподателят е разпитан в присъствието на педагог и психиатър, заради трите му опита за самоубийство, последният от които е извършен на 25 октомври 2001 г. и е свързан със заплахи отправени към него от майка му. Той отбелязва, че забавянето на разследването се дължи на отсъствието на жалбоподателя, тъй като последният посещава специализирано училище в друга община.

27. В писмо от 28 юни 2002 г. до Върховния касационен съд военният прокурор на Шумен дава обяснения за продължителността на предварителното разследване. Той повтаря фактите, отбелязани от военния следовател, и добавя, че тъй като медицинското свидетелство за счупването на резеца не е достатъчно подробно, следователят се е опитал да намери зъболекаря, извадил зъба, за да потвърди дали счупването е било причинено от самонараняване или от удар с ръчен фенер. Жалбоподателят и майка му не са могли да посочат въпросното лице, независимо от разпита на зъболекарите от Шуменската поликлиника, както и от очните ставки между тези зъболекари и жалбоподателя. Военният прокурор уточнява, че важен свидетел (Д. Т.), който е посрещнал жалбоподателя при първото му посещение в районното управление на 5 юли 2001 г., е починал преди да бъде разпитан пред военен съдия във Варна, което е попречило неговите показания да бъдат използвани в съдебното заседание.

28. Накрая той споменава, че майката на жалбоподателя била неотзивчива и тормозела хората, натоварени със следствието. Поведението ѝ било арогантно, тя нанесла многократно обиди на прокурора, следователя и зъболекарите, крещейки, че всички те са корумпирани, че иска МВР веднага ѝ плати обезщетение и че ще се оплаче "в Страсбург". Тя също така заплашила, че няма да участва повече в следствените действия.

29. В края на юни и началото на юли 2002 г. военният прокурор извършва множество следствени действия, като разпити, очни ставки и едно разпознаване от жалбоподателя на ръчния фенер на полицаите.

30. След като се връща в Шумен след края на учебната година, жалбоподателят е изслушан шест пъти. При разпита от 4 юли 2002 г. той уточнява, че два или три дни след инцидента отишъл на зъболекар,

който му предложил да излекува зъба му, но той предпочел зъбът да бъде изваден, тъй като го било страх от лечението. След като извадил зъба, зъболекарят му го дал, но той го изгубил.

31. На 25 юни 2002 г. свидетел на защитата (П. М.), предложен от жалбоподателя и майка му, също е разпитан. Той твърди, че е видял как полицаите удрят жалбоподателя, тъй като на връщане от посещение при приятел (Г. Д.) се оказал на тридесет или четиридесет метра от мястото, където Д. Д. и В. В. били с жалбоподателя.

32. На 28 юни 2002 г. военният следовател отново разпитва И. М., който отчасти повтаря показанията си от 10 юли 2001 г. и 1 ноември 2001 г. (параграфи 17, 18 и 23 по-горе), но твърди, че не е присъствал в момента на раняването на жалбоподателя. Той потвърждава, че е отишъл да паркира колата си и като се върнал, чул един от полицаите да говори за болница. Единият от тях му казал, че жалбоподателят сам се е ударил във вратата на колата.

33. Майката на жалбоподателя също е изслушана няколко пъти. Относно физическото състояние на жалбоподателя след инцидента тя твърди, че той е бил в кръв. Един от братята на жалбоподателя (О. Х.) също признава, че дрехите му били изцапани с кръв и имали такъв вид, като че ли се е търкалял по земята.

34. На 11 юли 2002 г. са разпитани свидетелите, присъствали на огледа на колата на Д. Д. и В. В. (параграф 15 по-горе). Един от тях уточнява, че според него вътрешността на колата току-що е била почистена, защото нямало прах.

35. Освен това военният следовател назначава съдебно-медицинска експертиза на жалбоподателя, която възлага на двама съдебни лекари и един зъболекар хирург, както и една психиатрична експертиза.

36. Лекарите експерти взимат предвид показанията на жалбоподателя, майка му, двамата полицаи и общопрактикуващия лекар на жалбоподателя, както и амбулаторния лист, попълнен от общопрактикуващия лекар след прегледа на 5 юли 2001 г. Те преценяват, че нараняванията на устата и счупването на резеца биха могли да бъдат причинени по начина, описан от жалбоподателя. При все това те добавят, че не е изключено такива травми да са предизвикани чрез самонараняване, както твърдят Д. Д. и В. В. Накрая те стигат до заключението, че хипотезата за самонараняването е по-вероятната причина за причинените вреди на жалбоподателя.

37. Психиатрите констатираат, че в миналото жалбоподателят е извършвал кражби, вдишвал е химически вещества като бронз, правил е опити за самоубийство и е имал други асоциални прояви. Те стигат до заключението, че неговите реакции са незрели и импулсивни, което обаче не пречи на способността му да свидетелства. Те преценяват, че с оглед на личностните му характеристики жалбоподателят е могъл да реагира със самонараняване, съответстващо на описанието в

показанията на И. М. При все това те изказват становището, че ако жалбоподателят наистина е вдишвал бронз преди проверката на улицата, той не би реагирал агресивно, тъй като това вещество предизвиква сънливост.

38. На 15 юли 2002 г. Д. Д. и В. В. са привлечени като обвиняеми за телесни повреди, причинени при изпълнение на служебните им задължения.

39. Обвинителният акт е изготвен на 19 август 2002 г. На 2 септември 2002 г. жалбоподателят се конституира като граждански ищец и частен обвинител.

40. Първото съдебно заседание на Варненския военен съд се провежда на 7 ноември 2002 г. в Шумен. Изслушани са Д. Д., В. В. и жалбоподателят, които повтарят своите версии за фактите, изложени на етапа на предварителното разследване (параграфи 12 и 13 по-горе). Освен това Д. Д. и В. В. твърдят, че по техни спомени И. М. е останал до тях през цялото време на инцидента.

41. Сред това съдът прави възстановка на събитията, за да се провери истинността на изложените версии, в присъствието на тримата лекари експерти, на които е възложена медицинската експертиза. На зададените въпроси след възстановката експертът, прегледал жалбоподателя на 6 юли 2001 г. (Г. В.), отново изразява становището, че най-вероятно жалбоподателят е бил ранен с ръчен фенер. Вторият експерт (В. Вл.) счита, че теоретично погледнато, самонараняването не е по-малко вероятно от нараняването с удари. Третият експерт (Й. В.) не изразява становище по въпроса.

42. На въпроса за начина, по-който е проведен медицинският преглед на 6 юли 2001 г., Г. В. отговаря, че по принцип преди издаването на съдебно медицинско удостоверение на пациента се прави пълен преглед. Той уточнява, че нямал право да съблече пациента против неговата воля и не си спомнял дали жалбоподателят напълно се е съблякъл пред него. При все това е забелязал, че жалбоподателят няма хематоми, навеждащи на мисълта, че е бил ритан, както твърдял преди прегледа.

43. Относно хематомите на коленете, описани от общопрактикуващия лекар, експертите отбелязват, че те са били симетрични, с еднакъв размер. Според тях тези травми не са били причинени от ритници, тъй като последните предизвикват различни от анатомична гледна точка хематоми. Уточняват, че въпросните хематоми са могли да бъдат причинени от металния прът, който поддържа предните седалки в полицейската кола на Д. Д. и В. В. и се намира на равнището на коленете на пътник, седнал на задната седалка.

44. При разпита общопрактикуващият лекар на жалбоподателя твърди, че е прегледала горната половина на тялото на жалбоподателя.

А. П. уточнява, че не е забелязала никакви други следи от травми, освен тези на устата и хематомите на коленете.

45. На съдебното заседание И. М. твърди, че полицаите не са взели адреса му през нощта на инцидента, но той просто им казал къде отива, т.е. при приятелката си, която живеела наблизо. Той предположил, че те са го намерили, като са попитали съседите на кого е колата, паркирана пред блока. Той уточнява, че никога не е работил в Министерството на вътрешните работи. Относно несъответствията в неговите показания от 1 ноември 2001 г. и от 28 юни 2002 г. за това дали е видял жалбоподателя да се удря във вратата, той потвърждава показанията си от 28 юни 2002 г. (параграф 32 по-горе), както и че не е видял как жалбоподателят се е ранил.

46. Съдът решава да направи очна ставка между Д. Д. и И. М. Първият уточнява, че И. М. бил зад него в момента на проверката, но не видял дали през цялото време на проверката е стоял там.

47. Свидетелят на защитата П. М. също е изслушан. Той потвърждава, че е наблюдавал инцидента от тридесет или четиридесет метра и е видял полицаите да удрят жалбоподателя с ръчен фенер. Той твърди, че няколко месеца по-късно случайно срещнал жалбоподателя на пазара и го попитал дали именно той е момчето, бито от полицаите. По-късно майката на жалбоподателя го намерила на пазара и поискала адреса му. Той потвърждава, че е прекарал вечерта на инцидента при приятел (Г. Д.).

48. Когато го разпитват на съдебното заседание, Г. Д. отрича да се е срещал с П. М. въпросния ден. Той добавя, че те с П. М. не били близки и П. М. е ходил у тях само веднъж. От друга страна, друг свидетел (М. П.) твърди, че е виждал жалбоподателя да посещава П. М. многократно. По-късно се установява, че лелята на заинтересованото лице (Б. М.) е живяла като наемателка у П. М.

49. Разпитан на съдебното заседание, братът на жалбоподателя (О. Х.) твърди, че когато се прибрал у дома, жалбоподателят имал хематоми на гърба и гърдите.

50. Двама полицаи (В. Й. и Р. Р.) твърдят, че жалбоподателят и неговите приятели често били задържани в районното управление и имали навика да си удрят главите в решетката на клетката, за да бъдат освободени.

51. Няколко съдебни заседания се отлагат поради нередовно призоваване на свидетел – Б. М.

52. Последното съдебно заседание се състои на 12 юни 2003 г. Адвокатите на обвиняемите представят официално писмо, в което се посочва, че на 21 април 2003 г. жалбоподателят, задържан под стража в рамките на наказателно производство срещу него, се е наранил със самообръсначка на лявото бедро и е бил заведен на лечение в спешното

отделение на Шуменската болница, преди да бъде прехвърлен в затвора в Белене.

53. С решение от 12 юни 2003 г. Варненският военен съд оправдава Д. Д. и В. В. с мотива, че обвиненията срещу тях не са доказани извън всякакво съмнение. Военният съд отбелязва, че общопрактикуващият лекар е прегледал горната част на тялото на жалбоподателя в деня след инцидента и не е констатирал други наранявания, освен тези на устата и на коленете. Той счита, че ако жалбоподателят наистина е бил удрял и ритан, неговият общопрактикуващ лекар е щял да установи наличието на други следи и да ги отбележи в амбулаторния лист.

54. Относно нараняването на устата и счупването на резеца съдът отбелязва, че експертите не са изключили възможността за самонараняване. Относно хематомите на коленете той се позовава на мнението на експертите, които утвърждават, че ако хематомите са причинени от ритници, те не би трябвало да са симетрични.

55. В допълнение военният съд констатира наличието на несъответствия в показанията на И. М. Той отбелязва, че на съдебното заседание този свидетел променя първоначалните си показания, които са благоприятни за обвиняемите. Накрая съдът преценява, че може да се вярва на последните му показания. Относно показанията на П. М. съдът отбелязва, че не следва да се взимат предвид, тъй като е установено, че този свидетел познава жалбоподателя и членовете на неговото семейство, както и че Г. Д. е отрекъл П. М. да бил в дома му през въпросната нощ. Накрая съдът подчертава, че импулсивните и незрели реакции на жалбоподателя са доказани, както и че при конфликт той реагира с фалшиви опити за самоубийство и опити за самонараняване.

56. Военният прокурор и жалбоподателят обжалват.

57. Военната прокуратура твърди, че поведението на обвиняемите по време на и след инцидента е подозрително, тъй като те са изоставили непълнолетно лице с разкъравена уста, без да го заведат до болницата или до районното управление; не са записали инцидента в своя рапорт, изготвен на 5 юли 2001 г. сутринта, както се изисква по служебни инструкции; в продължение на пет дни не са си признали за проведената проверка и за тяхното участие във въпросните събития. Прокуратурата отбелязва, че обвиняемите са признали, че са проверили жалбоподателя едва след като двама други полицаи са били заподозрени, което е предизвикало известно напрежение сред членовете на персонала. Прокуратурата припомня, че обвиняемите са се явили с писмените обяснения на И. М., които последният по-късно е променил. Тя отбелязва също така, че обвиняемите са заявили на съдебното заседание, че са издирвали този свидетел в продължение на четири-пет дни, преди да признаят участието си в инцидента.

58. В допълнение Военната прокурора отправя критика към Военния съд за избирателното четене на докладите от съдебните експертизи. Накрая, в много подробно изложение, прокуратурата твърди, че в показанията на И. М. и двамата обвиняеми има несъответствия и отправя критика към съда за това, че не е направил внимателен и съвместен анализ на тези показания.

59. Впоследствие на заседанието на Военно-апелативния съд апелативната прокуратура заявява, че не поддържа тази жалба.

60. С решение от 17 февруари 2004 г. Военно-апелативният съд потвърждава обжалваното решение. Той счита, че версията за фактите, изложена от Д. Д. и В. В., е достатъчно подкрепена с доказателства от съдебните медицински експертизи и показанията на свидетеля очевидец на инцидента – И. М., който според съда бил сигурен, че полицаите не са използвали физическа сила срещу жалбоподателя. Относно аргументите, повдигнати в обвинението на Военната прокуратура, Военно-апелативният съд счита, че Военният съд е изложил убедителни мотиви в подкрепа на констатираните факти.

61. Жалбоподателят подава жалба в Касационния съд.

62. С решение от 19 ноември 2004 г. Върховният касационен съд отхвърля жалбата и потвърждава обжалваното решение, като счита, че преценката на нисшестоящите съдебни органи за доказателствата не изглежда нито произволна, нито незаконна.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО

А. Употребата на сила от страна на полицията

63. Член 78 от Закона за Министерство на вътрешните работи от 1997 г., в сила към момента на фактите, постановява следното:

„При изпълнение на служебните си задължения, полицейските органи могат да използват физическа сила и помощни средства само ако те не могат да бъдат осъществени по друг начин при:

(...)

2. задържане на правонарушител, който не се подчинява или оказва съпротива на полицейски орган;

(...)

5. нападения срещу граждани или полицейски органи;

(...)

(2) Помощни средства са: белезници (...), палки (...).”

64. По силата на член 79 от същия Закон физическа сила и помощни средства се използват след предупреждение с изключение на случаите на внезапно нападение. Използването на сила и помощни средства се съобразява с конкретната обстановка, характера на нарушението на обществения ред и личността на правонарушителя. Полицаяте са длъжни по възможност да пазят здравето и да вземат всички мерки за опазване на живота на лицата, срещу които са насочени.

Б. Наказателна отговорност при прояви на малтретиране

65. Съгласно членове 128 – 131 от Наказателния кодекс умишленото причиняване на телесна повреда е престъпление. Полицай или служител, който причини другиму телесна повреда при изпълнение на служебните си задължения, се наказва с лишаване от свобода до три години.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

66. Жалбоподателят твърди, че на 5 юли 2001 г. е бил жестоко бит от двама полицаи. Той се оплаква също така от липсата на ефективно разследване по неговите твърдения за малтретиране.

67. Съдът счита, че оплакването на жалбоподателя трябва да се разгледа в съответствие с член 3 (вж., *mutatis mutandis*, *Асенов и други срещу България*, 28 октомври 1998 г., §102, *Сборник решения 1998-VIII*), който постановява следното:

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание.”

А. Допустимост

68. Съдът констатира, че жалбата не е явно необоснована по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Съдът отбелязва също така, че тя не е недопустима на друго основание. Следователно трябва да се обяви за допустима.

В. По същество

1. Твърдяно малтретиране

69. Жалбоподателят не е представил становище, но поддържа оплакванията си.

70. Като се позовава на решенията на вътрешните съдилища, Правителството счита, че твърденията на жалбоподателя са необосновани.

71. На първо място Съдът припомня, че малтретирането трябва да достигне минимална степен на суровост, за да попадне в приложното поле на член 3. Преценката на този минимум е относителна: тя зависи от всички обстоятелства по делото – продължителност на малтретирането, физически и/или психически последици от него, а в някои случаи и от пола, възрастта и здравословното състояние на пострадалия (вж. сред много други *Асенов и други срещу България*, цитирано по-горе, § 94).

72. След това Съдът припомня, че в случай на използване на сила при задържане или проверка от страна на полицията, той е длъжен да изследва дали прилагането на сила е било крайно необходимо и пропорционално, като вземе предвид нараняванията и обстоятелствата, при които те са се появили (*Р. Л. и М.-Ж. Д. срещу Франция (R.L. et M.-J.D. c. France)*, № 44568/98, § 68, 19 май 2004 г.). Ако използваната сила не отговаря на горепосочените критерии, държавата следва да носи отговорност за нараняванията (*Берлински срещу Полша (Berliński c. Pologne)*, № 27715/95 и № 30209/96, § 64, 20 юни 2002 г.).

73. Твърденията за малтретиране трябва да бъдат подкрепени пред Съда с подходящи доказателства. При установяване на фактите той приема принципа на доказване "извън всякакво разумно съмнение", който предполага наличието на съвкупност от доказателства или взаимосвързани неопровержими презумпции, достатъчно сериозни и точни (*Ирландия срещу Обединено Кралство (Irlande c. Royaume-Uni)*, серия А, № 25, 18 януари 1978 г., § 161 в края).

74. В случая Съдът отбелязва, че в съдебно-медицинското удостоверение на жалбоподателя са записани няколко екхимомы и счупване на горен резец – вреди, които са достатъчно сериозни, за да попаднат в приложното поле на член 3 от Конвенцията. Освен това общопрактикуващият лекар на жалбоподателя установява два хематома на коленете. Остава да се определи дали държавата следва да носи отговорност за тези наранявания съгласно член 3.

75. Съдът констатира, че нараняването на устата на жалбоподателя при полицейската проверка на 5 юли 2001 г. не се оспорва. Той отбелязва обаче, че в доклада на съдебно-медицинската експертиза е записано, че версията за събитията, изложена от полицаите, е по-малко

вероятна от тази, изложена от жалбоподателя, макар експертите да смятат, че претърпените травми от жалбоподателя биха могли да бъдат причинени и при самонараняване.

76. Съдът констатира също така, че при сравняване на съдебно-медицинско удостоверение с показанията на общопрактикуващия лекар на жалбоподателя става ясно, че съдебният лекар не е прегледал цялото тяло на жалбоподателя. При все това той отбелязва, че горната половина на тялото на жалбоподателя и долната половина на краката му са били прегледани от неговия общопрактикуващ лекар, при който преглед са установени само два хематома на коленете.

77. След това Съдът отбелязва, че Варненският военен съд е оправдал полицаите Д. Д. и В. В., както и че това решение е потвърдено от апелативната и касационната инстанции. Оправдаването на полицаите от националните съдилища, обвързано от презумпцията за невинност, обаче не освобождава България от отговорността ѝ съгласно Конвенцията (вж., *mutatis mutandis*, *Рибич срещу Австрия (Ribitsch c. Autriche)*, Серия А, № 336, 4 декември 1995 г. § 64 и *Иван Василев срещу България*, № 48130/99, § 64, 12 април 2007 г.).

78. При все това Съдът отбелязва, че първоинстанционният съд е имал преимущество да е част на възстановката на събитията и да изслуша различни свидетели, за да прецени тяхната степен на надеждност, преди да стигне до заключението, че жалбоподателят е могъл да се самонарани, като се е удари в отворената врата на полицейската кола по собствена воля. Жалбоподателят не прави бележки по въпроса и не представя никакви допълнителни доказателства, оспорващи тези констатации. Напротив, от представените на съдебното заседание документите е видно, че жалбоподателят е способен на самонараняване (параграф 52 по-горе).

79. Съдът взема предвид факта, че поведението на Д. Д. и В. В. в дните след инцидента е подозрително. Той отбелязва също така, че И. М. е променил показанията си по отношение самонараняването на жалбоподателя, като е признал, че не е видял как всъщност той е бил ранен. Според Съда противоречията в показанията на този свидетел на различни етапи от производството поставят под съмнение тяхната правдоподобност.

80. Въпреки тези улики Съдът счита, че няма данни, водещи до заключение, различно от констатациите на националните съдилища относно произхода на претърпените от жалбоподателя наранявания (вж. като различен пример *Рибич срещу Австрия*, цитирано по-горе, § 33). Следователно в конкретния случай не е в рамките на неговите правомощия да замени със собствената си гледна точка за фактите тази на националните съдилища, които по принцип са в по-добра позиция да преценят доказателствата, събрани в хода на производството (*Клаас*

срещу Германия (*Klaas c. Allemagne*), серия А, № 269, 22 септември 1993 г., § 29).

81. Ето защо не е налице нарушение на член 3 по отношение на твърдяното малтретиране (вж., *mutatis mutandis*, *Асенов и други срещу България*, цитирано по-горе, § 100).

2. *Ефективност на разследването и спазване на процесуалните изисквания на член 3*

82. Жалбоподателят не е представил становище.

83. Правителството счита, че компетентните органи са предприели всички необходими действия за установяване на фактите. Според него проведеното разследване отговаря на критериите за адекватност и ефективност.

84. Съдът подчертава, че когато едно лице повдига защитимо оплакване, че е било малтретирано от полицията или от други държавни служители незаконно и в нарушение на чл. 3, тази разпоредба, във връзка с общото задължение на държавата по чл. 1 от Конвенцията да "осигури на всяко лице под своята юрисдикция правата и свободите, определени в Конвенцията", предполага и изисква задължение за ефективно официално разследване. Това разследване трябва да доведе до идентифициране и наказване на отговорните лица (*Асенов и други срещу България*, цитирано по-горе, § 102, и *Лабита срещу Италия (Labita c. Italie)* [ГК], 26772/95, § 131, ЕСПЧ 2000-IV), като не бъде необосновано възпрепятствано от действия или пропуски от органите на ответната държава (вж. *Аской срещу Турция (Aksoy c. Turquie)*, 18 декември 1996, § 95, *Сборник решения 1996-VI*). Изискването за бързина и разумна продължителност също се подразбира в този контекст (*Бати и други срещу Турция (Bati et autres c. Turquie)*, № 33097/96 и № 57834/00, § 136, ЕСПЧ 2004-IV (откъси)). По принцип разследване на факти, свързани с убийство или малтретиране от страна на държавни служители, се счита за ефективно, когато лицата, които отговарят за разследването, и тези, които го извършват, са независими от лицата, замесени в събитията (*Барбу Ангелеску срещу Румъния (Barbu Anghelescu c. Roumanie)*, № 46430/99, § 66, 5 октомври 2004 г. и, *mutatis mutandis*, *Рамсахаи и други срещу Нидерландия (Ramsahai et autres c. Pays-Bas)* [ГК], № 52391/99, § 321, ЕСПЧ 2007-..., и *Скавуцо-Хагер и други срещу Швейцария (Scavuzzo-Hager et autres c. Suisse)*, № 41773/98, § 78, 7 февруари 2006 г.).

85. Това не е задължение за постигане на резултат, а за използване на средства. Властите е трябвало да предприемат разумните мерки, с които разполагат, за да гарантират събирането на доказателства,

свързани с въпросните факти (*Шечич срещу Хърватия* (*Šečić c. Croatie*), № 40116/02, § 54, ЕСПЧ 2007-VI).

86. Съдът припомня, че процесуалните изисквания на член 3 обхващат и етапа след предварителното разследване, т.е. наказателното производство пред вътрешните съдебни органи: цялата процедура, включително съдебната фаза, трябва да отговаря на изискванията на забраната, предвидена в тази разпоредба. Вътрешните съдебни органи не трябва в никакъв случай да се оказват склонни да оставят безнаказани посегателствата срещу физическата и морална неприкосновеност на гражданите. Това е необходимо, за да се поддържа доверието на обществото и да се гарантира върховенството на закона, както и за да се предотврати всяка проява на търпимост към незаконни действия или тайни съглашения (*Оккал срещу Турция* (*Okkālī c. Turquie*, № 52067/99, § 65, ЕСПЧ 2006-XII).

87. Накрая Съдът припомня, че може да бъде установено нарушение на процесуално правило в обхвата на член 3, ако трудностите, свързани с установяването на фактите, произтичат от пропуски на вътрешните органи във връзка с ефикасните мерки, които е трябвало да предприемат по подадената жалба (*Илхан срещу Турция* (*İlhan c. Turquie*) [ГК], № 22277/93, § 90, ЕСПЧ 2000-VII). Съдът трябва да провери дали и до каква степен, преди да достигнат до конкретно заключение, съдебните органи са подложили на внимателно и съвместно разглеждане делото, както се изисква от член 3, с цел да се съхранят както възпиращата сила на установената съдебната система, така и нейната роля по отношение на забраната за малтретиране (*Оккал срещу Турция*, цитирано по-горе, § 66).

88. В случая Съдът констатира, че са били извършени множество следствени действия. Жалбоподателят е бил прегледан от общопрактикуващия си лекар и от съдебен лекар скоро след инцидента; полицейската кола на Д. Д. и В. В. е била огледана от съдебен експерт; военният прокурор е разпитал голям брой свидетели и е положил усилия за откриването на зъболекаря, който е извадил зъба на жалбоподателя. Следствието е започнало бързо и е напредвало с темпо, което не поставя под съмнение неговата ефективност. Съдът стига до заключението, че органите, отговарящи за разследването, са проявили усърдие.

89. При все това Съдът отбелязва, че съдебният лекар не е прегледал цялото тяло на жалбоподателя. Отсъствието на такъв преглед обаче – за което не е повдигнато оплакване от жалбоподателя и неговата майка пред компетентните вътрешни органи – е било компенсирано отчасти с представената медицинска документация от общопрактикуващия лекар. Съдът стига до заключението, че това обстоятелство не е компрометирало установяването на фактите.

90. Съдът отбелязва също така, че един свидетел е починал по време на предварителното разследване, преди да има възможност на даде показания в съда, както че зъболекарят, извадил зъба на жалбоподателя, не е бил открит; така вътрешните органи не са могли да назначат специализирана експертиза на въпросния зъб, той като последният е бил загубен след изваждането му. При все това Съдът счита, че вътрешните органи не могат да се държат отговорни за тези несполуки.

91. Предвид горните съображения Съдът счита, че компетентните органи са предприели разумните стъпки, с които разполагат, за да се гарантира събирането на доказателства във връзка с инцидента.

92. Съдът отбелязва освен това, че предварителното разследване е извършено от служители на Регионалната дирекция на вътрешните работи, в която работят Д. Д. и В. В. Той допълва обаче, че предварителното разследване е последвано от много задълбочено разследване от страна на военен следовател. Като се има предвид ролята на последния, както и факта, че той реално е предприел редица мерки по събиране на доказателства за установяване на фактите, може да се счита, че тези мерки са били достатъчни, за да компенсират опорочаването, произтичащо от отсъствието на независимост на полицейските служители, извършили първоначалното разследване. Трябва да се отбележи, че обвинителният акт е изготвен въз основа на доказателствата, събрани по време на разследването от военния следовател.

93. Що се отнася до въпроса, дали преди да достигнат до конкретно заключение, вътрешните съдебни органи са разгледали внимателно и съвестно делото, както се изисква от член 3, Съдът отбелязва, че военният съд във Варна издава оправдателна присъда със съмнение в полза на обвиняемия. Следователно Съдът счита, че той е разгледал внимателно и съвестно делото, като не е показал склонност да остави ненаказано евентуалното малтретиране на жалбоподателя от страна на полицаите.

94. От друга страна, Съдът констатира, че за да стигне до извода, че полицаите не са използвали сила по отношение на жалбоподателя, Военно-апелативният съд се позовава отчасти на първоначалните показания на И. М., в частност на твърдението му, че е бил свидетел на самонараняването на жалбоподателя, без да споменава несъответствията в показанията на този свидетел на различни етапи от производството. При все това Съдът преценява, че колкото и да изглеждат съмнителни, тези мотиви не могат да наведат на извода, че българските съдилища са били склонни да оставят безнаказани посегателства върху физическата и моралната неприкосновеност на личността.

95. Следователно не е налице нарушение на член 3 от Конвенцията на това основание.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ
ЕДИНОДУШНО:

1. *Обявява* останалата част от жалбата за допустима;
2. *Постановява*, че не е налице нарушение на член 3 от Конвенцията във връзка с предполагаемото малтретиране на жалбоподателя;
3. *Постановява*, че не е налице нарушение на член 3 от Конвенцията във връзка с предполагаемата неефективност на разследването.

Изготвено на френски език и оповестено писмено на 30 септември 2010 г. съгласно член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Стивън Филипс
Заместник-секретар

Ренате Йегер
Председател